

แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล
GUIDELINES FOR THE PROPAGATION OF BUDDHISM
IN THE DIGITAL AGE

¹พระครูธีรศาสนไพศาล และ ²พระใบฎีกาแสงธรรม สุปญโญ

¹Phrakhрутheerasatpaisal and ²Phrabaidika Saengtham Supano

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Paison42Gmail.com, ²as.maru@hotmail.com

Received: January 4, 2025; **Revised:** January 27, 2025; **Accepted:** January 31, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล พบว่า แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล ได้แก่ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสื่อออนไลน์ทำให้ผู้คนเข้าถึงง่ายและสะดวกขึ้นและเป็นที่ยอมรับ เช่น ในเฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูบ ทวิตเตอร์ และเว็บไซต์ โดยใช้เป็นวิดีโอ ภาพนิ่ง ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีช่องทางที่หลากหลายมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีดิจิทัล อันเป็นเครื่องอุปกรณ์ที่ทำให้การสื่อสารมีความสะดวกรวดเร็ว เป็นประโยชน์และส่งเสริมสนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่และทุกเวลา บุคคลติดต่อสื่อสาร รับรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความรู้เผยแพร่ออกไปได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงถึงกันทั่วโลก การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลพระสงฆ์จึงต้องปรับตัวให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก และรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

คำสำคัญ: การเผยแผ่, พระพุทธศาสนา, ยุคดิจิทัล

¹ อาจารย์ ดร. หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

² อาจารย์, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

Abstract

This article aims to study guidelines for Buddhism propagating in the digital age. The article shows that the appropriate guideline for Buddhism propagating in digital age is propagating in online media, such as on Facebook, Line, YouTube, Twitter, and websites, using videos and still images. This allows Buddhism easier, more convenient for to be accessed, and more popular, and also allows the Buddhism propagation to have more diverse ways to be accessed. The changes in digital technology, which the tool that make communication convenient and fast, are beneficial and support the Buddhism propagation to occur anywhere and anytime. People can communicate, receive, exchange information and knowledge to each other using digital technology devices by using the Internet network that is connected all over the world. The Buddhism Propagating in digital age requires monks to adjust to the changes in the world and cope with future changes.

Keywords: Propagation, Buddhism, Digital age.

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นพันธกิจที่สำคัญยิ่งต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เพราะการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักพระธรรมวินัยให้แก่พุทธศาสนิกชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเข้าถึงหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ถ่องแท้ สามารถเลือกนำหลักธรรมมาปรับใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิตของตนได้อย่างเป็นสุข โดยมีศรัทธาความเชื่อมั่นพร้อมที่จะทำหน้าที่เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ด้วยการทะนุบำรุงอุปถัมภ์ค้ำชูคุ้มครอง สนับสนุนส่งเสริมพัฒนาการกิจการพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงดำรงอยู่อย่างยั่งยืน จึงทำให้พระพุทธเจ้าทรงเลือกวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก ด้วยการส่งพระธรรมทูตไปเผยแผ่หลักพุทธธรรมสู่ประชาชนถึงถิ่นที่อยู่ ดังเหตุการณ์ครั้งแรกที่พระพุทธองค์ทรงส่งพระอรหันตสาวกจำนวน 60 รูป ผนวช ปาฏิสาสนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี อันเป็นปีที่หนึ่งแห่งการตรัสรู้พระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ รวมทั้งพระองค์ยังทรงมุ่งสั่งสอนแสดงธรรมเพื่อโปรดเวไนยสัตว์ตั้งแต่ตรัสรู้จนปรินิพพาน ทรงสั่งสอนบุคคลทุกเพศทุกวัยไม่ จำกัดชนชั้นวรรณะแต่ประการใด ทรงเผยแผ่ประกาศพระพุทธศาสนา ทรงส่งพระสาวกให้แยกย้ายกันออกเผยแผ่พระธรรม ทรงบุกบั่นไปทุกหนทุกแห่งเพื่อแสดงธรรม โดยไม่หวังผลตอบแทนใดๆ

ในสมัยปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้สื่อต่างๆ เป็นตัวกลางมากมาย เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ยูทูบ เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเข้าถึงง่าย แพร่หลายได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงทุกพื้นที่ หรือจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นยุคของอินเทอร์เน็ตหรือยุคสื่อสังคมออนไลน์ เพราะสามารถติดต่อกันทุกมุมโลก มีความสำคัญมากในปัจจุบัน ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการเผยแผ่คำสอนอย่างมาก และได้รับความนิยมจากประชาชน เพราะเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ทั้งในด้านรูปภาพและเสียงก็สามารถทำได้ การรับข้อมูลข่าวสารเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์สามารถรับข่าวสารและเหตุการณ์ต่างๆ ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้ผู้คนสามารถเข้าถึงคำสอนผ่านทางสื่อออนไลน์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้โดยสะดวกทุกที่ทุกเวลา และการเผยแผ่ธรรมคำสอนทางสื่อออนไลน์ในปัจจุบันทำให้ผู้คนได้ประโยชน์มากมาย

หลักการในการเผยแผ่ตามหลักพระพุทธศาสนา

ปัจจุบันยุคดิจิทัลอินเทอร์เน็ตถูกใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก มีเว็บไซต์ต่างๆ มากมาย และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือสื่อออนไลน์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ในโลกยุคปัจจุบันนี้ ดังนั้นเราควรทำความเข้าใจกับสิ่งเหล่านี้ให้มากขึ้น

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในอดีตเน้นการเทศน์ การประกอบพิธีกรรมเป็นหลัก เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมีความเจริญทางเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ในปัจจุบันจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย พระสงฆ์จึงต้องมีความรู้ทางดิจิทัล จัดหาสื่อเทคโนโลยีอุปกรณ์ดิจิทัลที่เอื้อต่อการเผยแผ่ ปรับเปลี่ยนเนื้อหาการเผยแผ่ให้ทันสมัยสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงของโลก

สำหรับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีหลักการใหญ่ๆ ดังนี้ (ปณณพงค์ วงศ์ณาศรีและวีรานุช พรหมจักร. 2566)

1. หลักประโยชน์ พระพุทธเจ้าทรงคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่บุคคลผู้รับคำสอนจะเห็นได้จากการที่พระองค์ได้ทรงแนะนำวิธีประกาศธรรมแก่พระสาวกที่จะออกสั่งสอนเวไนยสัตว์ให้ได้รับพระธรรมพิเศษ ความว่า ท่านทั้งหลาย (พระสงฆ์สาวก) จงอย่าได้ไปรวมกันสององค์ ในมรรคาเดียว จงแสดงธรรมไพเราะในเบื้องต้น ท่ามกลางและที่ สุด จงประกาศซึ่งพรหมจรรย์ อันบริสุทธิ์ บริบูรณ์ทั้งสิ้น พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ และจงสังวรว่ามีผู้ที่รับคำสั่งสอนหลายประเภท ทรงยึดหลักจิตวิทยาว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้วทรงใช้สื่อการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้อยู่ในสภาวะที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4 อย่าง คือ ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้รับคำติชมทันที มีความภาคภูมิใจใน

ความสำเร็จและได้ใคร่ครวญเรียนรู้ไปทีละน้อยตามลำดับขั้น ให้สามารถตรวจสอบความรู้ที่ได้ด้วยตนเอง

2. หลักไตรสิกขา เป็นวิธีการเผยแผ่ที่พระพุทธเจ้าทรงให้หลักพิจารณากระตุ้นผู้ฟังให้ค้นพบความรู้จากการปฏิบัติหลักธรรมด้วยตนเองทุกขณะจิต และทุกอริยาบถจะมีสติรู้เสมอที่ได้ยิน ได้เห็น ได้คิด ได้พูด ว่ากำลังกระทำการที่ดีหรือชั่ว เป็นการเกื้อกูลต่อการแก้ปัญหาหรือไม่ ควรที่จะละเลยหรือควรที่จะเพิ่มในตนเอง ในที่สุดก็กำหนดไตรลักษณ์หรืออริยสัจ จนถอนอุปาทานที่เป็นเหตุแห่งทุกข์ได้ กล่าวโดยสรุป ไตรสิกขาเป็นการเผยแผ่ที่เน้นบทบาทของผู้ฟังว่าต้องปฏิบัติให้ถูกต้องทางกาย วาจา คือ ขั้นศีล ต้องฝึกจิตให้ตั้งมั่น มีระเบียบทางการคิด คือ ขั้นสมาธิ และพิจารณาสภาวะธรรมหรือสภาพปัญหานั้นจนเกิดความรู้ถึงขั้นปัญญานั้นเอง (ดุษฎี สีสลวรงค์. 2524)

3. ศักยภาพของมนุษย์ พระพุทธเจ้าถือหลักว่ามนุษย์เป็นผู้ฝึกได้ และผู้ที่ฝึกดีแล้วเป็นผู้ประเสริฐที่สุด ดังนั้นมนุษย์สามารถที่จะรู้ตามได้ ถ้าเขาได้ฝึกฝนตนตามหลักการที่แสดง การมองเช่นนี้ เป็นการมองที่ศักยภาพทางปัญญาของมนุษย์มากกว่ามองในแง่ความแตกต่างในด้านทางร่างกาย ศักยภาพของมนุษย์จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งร่างกายและจิตใจ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นภารกิจที่ต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ จึงจะสามารถก่อให้เกิดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ฟังไปในทิศทางที่ดีขึ้น

วิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้านั้น พระองค์ทรงเผยแผ่คำสอนเพื่ออนุเคราะห์สัตว์โลกให้ได้รับประโยชน์สุข ทรงสอนเพื่อให้สัตว์โลกได้รู้ถึงความจริงในอริยสัจ 4 เพื่อจะได้เกิดความเบื่อหน่าย คลายความรักความยึดถือเข้าถึงความดับและความสงบ (บรรจบ บรรณรุจิ. 2538) ดังจะเห็นได้จากการที่พระองค์ได้ทรงวางวัตถุประสงค์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ โดยตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลายจงเที่ยวจาริกไปในชนบทเถิด เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่อจะอนุเคราะห์สัตว์โลก เพื่อสิ่งที่สัตว์ประสงค เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทพยดาและมนุษย์” (สุมน อมรวิวัฒน์. 2530)

พระพุทธเจ้าได้ทรงกำหนดเป้าหมายอันจักเป็นผลของการเผยแผ่ โดยมุ่งให้ผู้รับสำเร็จประโยชน์ 3 ประการ ได้แก่

1. ทัฬหภูมิภักตประโยชน์ คือ ประโยชน์ขั้นต้น หรือประโยชน์ปัจจุบัน เป็นจุดประสงค์ที่เป็นผลอันเกิดขึ้น เห็นได้ในทันทีที่บุคคลได้ฝึกหัดอบรมตนตามองค์ธรรมที่นำไปสู่การบรรลุประโยชน์ปัจจุบัน 4 ประการ ได้แก่

1.1 ภูมิฐานสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต ไม่เกียจคร้าน รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจตราหาวิธีในการจัดการ กิจการให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

1.2 อารักขสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้จากการทำงาน ไม่ให้สิ้นเปลืองหมดไปในสิ่งที่ไม่เกิดประโยชน์ อีกอย่างหนึ่งคือ รู้จักรักษางานหรือผลงานที่ทำด้วยความขยันหมั่นเพียรนั้นไม่ให้เสื่อมเสีย และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ พุดให้เข้าใจง่ายๆ คือ รักษาเงิน และรักษางาน

1.3 กัลยาณมิตตตา ความมีเพื่อนเป็นคนดีคือ ต้องรู้จักเลือกคบคน คบเฉพาะคนที่เป็นคนดี เป็นบัณฑิต สามารถแนะนำชักจูงเราไปในทางที่ดี ไม่คบคนชั่วคนพาลที่จะนำพาเราไปสู่ความเสื่อม

1.4 สมชีวิตา การเลี้ยงชีพแต่พอสมควร คือ มีความเป็นอยู่เหมาะสม ใช้จ่ายแต่พอดีกับฐานะ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่สุรุ่ยสุร่าย รู้จักแบ่งเก็บแบ่งใช้ ไม่ใช้จ่ายเกินตัวนั่นเอง

จุดประสงค์ขั้นนี้เป็นจุดประสงค์ของการเรียนรู้เพื่อการดำรงและการดำเนินชีวิตที่ดีสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและทางสังคมของมนุษย์

2. สัมปรายกัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์เบื้องต้นอันเป็นประโยชน์ขั้นสูงขึ้นไป องค์ธรรม 4 ประการที่จะไปสู่จุดประสงค์นี้ได้แก่

2.1 สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา

2.2 สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล

2.3 จาคสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการเสียสละ

2.4 ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา

3. ปรมัตถประโยชน์ คือ เป็นผลขั้นสูงสุดแห่งการศึกษาและการฝึกหัดอบรมตนของพุทธศาสนิกชน เป็นสภาวะที่เกิดขึ้นจากความรู้จริงและรู้แจ้งจนบรรลุขั้นแห่งการดับทุกข์ทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่า สิ่งที่พระพุทธองค์ทรงคำนึงถึงการเผยแผ่ ถ้าพิจารณาจากวิธีการเบื้องต้น จะสอดคล้องและมีเนื้อหาสำคัญในการใช้เผยแผ่ ดังนี้

3.1 สอนจากสิ่งที่รู้ที่เห็นเข้าใจง่าย หรือรู้เห็นเข้าใจแล้วไปหาสิ่งที่เห็นเข้าใจได้ยาก เนื้อหาต้องเป็นเนื้อหาที่คนฟังเข้าใจง่ายหรือเข้าใจดีอยู่แล้ว ค่อยโยงไปหาเนื้อหาที่เข้าใจยากหรือยังไม่เข้าใจตามลำดับ เช่น การสอนตามหลักอริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ เหตุให้ทุกข์เกิด ความดับทุกข์ หนทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

3.2 สอนเนื้อหาที่ลุ่มลึกลงไปตามลำดับ หรือสอนเนื้อเรื่องที่ค่อยลุ่มลึกยากลงไปตามลำดับขั้น ต่อเนื่องกันเป็นสายลงไป เช่น การสอนตามหลักอนุบุพพิกถา ซึ่งมีเนื้อหาเจาะลึกลง

ตามลำดับ กล่าวคือ ทานกถา พุทธเรื่องทาน สีสกถา พุทธเรื่องศีล สักคกถา พุทธเรื่องสวรรค์ กามา
ทีนวกถา พุทธเรื่องโทษของกาม และเนกขัมมกถา พุทธเรื่องการออกจากกาม

3.3 ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ก็สอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังหรือ
ได้ทดลองปฏิบัติจริง อย่างที่เรียกว่าสอนด้วยประสบการณ์ตรง

3.4 สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง ตรงประเด็น คมอยู่ในเรื่อง มีจุด ไม่วกวน ไม่ไขว้เขว
ไม่ออกนอกเรื่องโดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องในเนื้อหา หรือที่เรียกว่าสอนตรงเนื้อหานั่นเอง

3.5 สอนมีเหตุผล ผู้ฟังสามารถตรงตามและเห็นจริงได้

3.6 สอนเท่าที่จำเป็นพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้ได้ผล ไม่ใช่สอน
เท่าที่ตนรู้ หรือสอนแสดงภูมิว่าผู้สอนมีความรู้มาก

3.7 สอนสิ่งที่มีความหมาย ควรที่เขาจะเรียนรู้และเข้าใจ เป็นประโยชน์แก่ตัวเขาเอง

คุณสมบัติและคุณธรรมของนักเผยแผ่

พระพุทธเจ้าทรงเป็นต้นแบบยึดถือแนวทางในการเผยแผ่ธรรม คือ มีความประพฤติปฏิบัติ
ตนให้เป็นที่ศรัทธาของเหล่าพุทธบริษัท มีคุณสมบัติที่ดีของผู้สอนซึ่งเรียกว่า องค์คุณของกัลยาณ
มิตร ดังนั้น พระธรรมกถึกหรือพระสาวกผู้เผยแผ่พุทธธรรมที่ดี จึงมีลักษณะคุณสมบัติซึ่งเป็นองค์
ของกัลยาณมิตร 7 ประการ คือ

1. ปิโย น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ประกอบด้วย ความมีเมตตา กรุณา ใส่
ใจคนและประโยชน์สุขของเขา สร้างความรู้สึกสนิทสนมเป็นกันเอง ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษาไต่
ถาม ทำตนให้เป็นคนที่น่ารักของผู้ฟัง เช่น มีเมตตา มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ให้ความสนิทสนมกับ
ผู้ฟัง พูดจาด้วยถ้อยคำสละสลวย เอาใจใส่อบรมสั่งสอนให้ผู้ฟังเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

2. ครุ น่าเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ เป็นผู้หนักแน่น ถือหลักการเป็นสำคัญ
ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น สบายใจ เป็นที่พึ่งได้และปลอดภัย เป็นผู้มีความหนักแน่น เป็นผู้สอน
จริงๆ ทำตนให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้ฟังในทางที่สร้างสรรค์ มีใจสงบ มีเหตุผล ไม่ใจร้อน ไม่เป็นคน
เจ้าอารมณ์ เป็นคนเสมอต้นเสมอปลายทุกกรณี

3. ภาวนีโย น่าเจริญใจ น่ายกย่อง ควรเอาอย่างในฐานะทรงคุณคือมีความรู้จริง ทรงภูมิ
ปัญญาแท้จริง และเป็นผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนอยู่เสมอ เป็นที่น่ายกย่อง ควรเอาอย่าง ทำให้ผู้ฟังเอย
อ้างและรำลึกถึงความซื่อสัตย์ มั่นใจ และภาคภูมิใจ เป็นผู้อบรมตนให้เจริญ สนใจในการศึกษา
หาความรู้เพิ่มเติม เป็นผู้ที่มีสายตายาวมองการณ์ไกล เปิดใจรับความรู้ความเข้าใจอยู่เสมอ ไม่ถ้า
หลังใคร มีการควบคุมกายวาจาด้วยศีล ควบคุมจิตด้วยสมาธิ และควบคุมความเห็นด้วยปัญญา

4. วัตตะ รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน เป็นที่ปรึกษาที่ดี เป็นคนเคารพระเบียบแบบแผน เป็นคนมีระเบียบในการแต่งกาย มีความประพฤติทางกาย วาจาที่เชื่อถือได้ มีความรอบรู้ สามารถชี้แจงแสดงเหตุผลต่างๆ แก่ผู้ฟังได้

5. วณิกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟังคำปรึกษาซักถามแม้จุจกึ ตลอดจนคำล่วงเกินและคำตักเตือนวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ อุดหนุนฟังได้ ไม่เบื่อหน่าย ไม่เสียอารมณ์ เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อสิ่งที่มากระทบ

6. คัมภีรญจะ กถั กัตตา กล่าวชี้แจงแถลงเรื่องต่างๆ ที่ลึกซึ้งให้เข้าใจได้ และสอนให้รู้ เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป เป็นผู้เข้าใจหลักการพูด หลักการเผยแผ่ ของยากต้องทำให้ง่าย ของลึกต้องทำให้ตื้น ของไม่เห็นต้องทำให้เห็นชัดเจน แจ่มแจ้ง สอนแต่สิ่งที่รู้แล้วไปหาสิ่งที่ยังไม่รู้ ง่ายไปหายาก ต่ำไปหาสูง เป็นต้น

7. โน จัญฐาเน นิโยชเย ไม่แนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่สมควร ไม่ชักนำผู้ฟังไปในทางที่ต่ำทราม สิ่งใดเป็นความเสื่อมทางใจไม่ควรชักนำไปในทางนั้น หลีกเลียงอบายมุขทั้งปวง

หลักการพื้นฐานในการเผยแผ่ธรรมของพระสาวกนั้น จะปฏิบัติตามแนวพุทธจริยาที่ทรงเน้นข้อวัตรให้เป็นแบบอย่างในการสอนที่พระพุทธรองค์ทรงใช้และได้ผลสำเร็จเสมอมา

พระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่สั่งสอนหรือให้การศึกษา ควรดำรงตนอยู่ในธรรมของผู้แสดงธรรม เรียกว่า ธรรมเทศกธรรม มี 5 ประการ คือ

1. อนุพุทฺธิกา แสดงธรรมให้มีขั้นตอนถูกลำดับ คือ แสดงหลักธรรมหรือเนื้อหาตามลำดับ ความยากง่ายลุ่มลึก มีเหตุผลสัมพันธ์ต่อเนื่องกันไปโดยลำดับ แสดงธรรมมีลำดับขั้น ไม่กระโดดไป กระโดดมา

2. ปริยายทสฺสาวิ จับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจเหตุผล คือ ชี้แจงให้เข้าใจชัดในแต่ละแง่แต่ละประเด็น อธิบายยกย่องไปต่างๆ ให้มองเห็นกระจ่างตามแนวเหตุผล

3. อนุทยตา ตั้งจิตเมตตาแสดงธรรมด้วยความปรารถนาดี คือ แสดงธรรมแก่เขาด้วยจิตเมตตา มุ่งให้เป็นประโยชน์แก่ผู้รับคำสอน ปรารถนาให้ผู้ฟังเข้าใจ

4. อนามิสฺนฺตร ไม่มีจิตเพ่งเล็งมุ่งเห็นแก่อาภิส คือ มิใช่มุ่งที่ตนจะได้ลาภสินจ้างหรือผลประโยชน์ตอบแทน แสดงธรรมด้วยความเต็มใจ

5. อนุปหฺจฺจ วาจิตรง ไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ แสดงธรรมตามหลัก ตามเนื้อหา มุ่งแสดงอรรถแสดงธรรม ไม่ยกตน ไม่เสียดสีข่มขู่ผู้อื่น หรือศาสนาอื่น

สังคมยุคดิจิทัล

สังคมปัจจุบัน คือยุคสมัยของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ทุกประเทศต่างติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีและระบบโทรคมนาคมอันทันสมัย คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องรับเอาไว้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สมาร์ทโฟน (Smartphone) และดิจิทัล (Digital) ได้เข้าครอบงำชีวิตและจิตใจของผู้คนทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชาวพุทธที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก อันส่งผลสะท้อนต่อความเลื่อมใสศรัทธาที่ชาวพุทธมีต่อพระพุทธศาสนา เป็นเหตุทำให้พุทธศาสนิกชนปฏิบัติธรรมลดน้อยถอยลง และมีแนวโน้มที่น่าสะพรึงกลัวว่า เทคโนโลยีอันทันสมัยเหล่านี้นะจะกัดกร่อนและทำลายวิถีชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธจนสูญสิ้นไปในที่สุด

ทุกวันนี้ โลกกำลังเข้าสู่สังคมยุคดิจิทัล (Digital Economy) หรือยุคเศรษฐกิจใหม่ (New Economy) ชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม เริ่มได้สัมผัสกับการทำธุรกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Business) เริ่มคุ้นเคยกับการใช้ระบบสื่อสารข้อมูล คอมพิวเตอร์ และระบบสารสนเทศ (IT) ซึ่งเข้ามาอำนวยความสะดวกในทุกชีวิตอย่างไม่เคยมีมาก่อน พลเมืองทุกวันนี้ จึงเป็นพลเมืองดิจิทัล ซึ่งหมายถึง สมาชิกบนโลกออนไลน์ ที่ใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ อายุ ภาษา และวัฒนธรรม ดังนั้น พลเมืองดิจิทัลทุกคนจึงต้องมี ‘ความเป็นพลเมืองดิจิทัล’ ที่มีความฉลาดทางดิจิทัลบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ การมีจริยธรรม การมีส่วนร่วม ความเห็นอกเห็นใจและเคารพผู้อื่น โดยมุ่งเน้นความเป็นธรรมในสังคม ปฏิบัติและรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ เพื่อสร้างความสมดุลของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

การเป็นพลเมืองดิจิทัลนั้น มีทักษะสำคัญ 8 ประการ ที่ควรบ่มเพาะให้เกิดขึ้นกับพลเมืองดิจิทัลทุกคนในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) ต้องมีความสามารถในการสร้างสมดุล บริหารจัดการ รักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเองไว้ให้ได้ ทั้งในส่วนของโลกออนไลน์และโลกความ

2. ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) ดุลพินิจในการบริหารจัดการข้อมูลส่วนตัว โดยเฉพาะการแชร์ข้อมูลออนไลน์เพื่อป้องกันความเป็นส่วนตัวทั้งของตนเองและผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องประกอบอยู่ในพลเมืองดิจิทัลทุกคน และพวกเขาจะต้องมีความตระหนักในความเท่าเทียมกันทางดิจิทัล เคารพในสิทธิของคนทุกคน

3. ทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking) ความสามารถในการวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิด ข้อมูลที่มีเนื้อหาดีและข้อมูลที่เข้าข่าย

อันตราย รู้ว่าข้อมูลลักษณะใดที่ถูกส่งผ่านมาทางออนไลน์แล้วควรตั้งข้อสงสัย หากตอบให้ชัดเจนก่อนเชื่อและนำไปแชร์

4. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) ทักษะในการบริหารเวลากับการใช้อุปกรณ์ยุคดิจิทัล รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลกภายนอก

5. ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) อาทิ การด่าทอกันด้วยข้อความหยาบคาย การตัดต่อภาพ สร้างข้อมูลเท็จ รวมไปถึงการตั้งกลุ่มออนไลน์กีดกันเพื่อนออกจากกลุ่ม ฯลฯ

6. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้จนทั่วทั้งโลกออนไลน์ (Digital Footprints) ความเป็นพลเมืองดิจิทัล จึงต้องมีทักษะความสามารถที่จะเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัลว่าจะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอ รวมไปถึงต้องเข้าใจผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อการดูแลสิ่งเหล่านี้อย่างมีความรับผิดชอบ

7. ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) ควรเปลี่ยนรหัสบ่อยๆ และควรหลีกเลี่ยงการใช้คอมพิวเตอร์สาธารณะ

8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) ความสามารถในการเห็นอกเห็นใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์

แนวโน้มการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีประกอบกับแรงผลักดันทางด้านเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในช่องทางการเรียนรู้ทุกรูปแบบ หลายรูปแบบมีแนวโน้มที่จะบูรณาการเข้าด้วยกันซึ่งคนรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงได้โดยง่าย รวมทั้งอาชีพใหม่ๆ จะเกิดขึ้นจากรูปแบบการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปด้วย ได้แก่

1. แนวโน้ม AI ความก้าวหน้าด้านปัญญาประดิษฐ์ AI จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุก platform แนวโน้มหนึ่งที่ได้เห็นได้ชัดคือการกำเนิดขึ้นของ AI ที่มีลักษณะเป็นตัวตนคิดอ่านแทนมนุษย์ได้บางเรื่อง เช่น ระบบที่เลี้ยงอัตโนมัติที่สามารถวิเคราะห์การเรียนรู้และให้คำแนะนำ ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ให้สามารถประสบความสำเร็จได้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมแต่ละปัจเจกชน หรือโปรแกรมพูดคุยอัตโนมัติ (chatbot) ที่ช่วยในการเรียนการสอน เป็นต้น

2. แนวโน้มด้าน Crowd sourcing แนวโน้มการรวบรวมพลังและทรัพยากรจากฝูงชน (Crowd sourcing) ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการรวบรวมข้อมูลและสติปัญญาเท่านั้น แต่ยังรวมถึงแรงงานเงินทุนและผู้คนด้วย โดยมีจุดประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์ความรู้ซึ่งกัน

และกัน ช่วยให้บรรลุเป้าหมายต่างๆ ที่วางไว้ เช่น เว็บไซต์ที่มีการรวบรวมคำแปลภาษาต่างๆ ระบบแบ่งปันเวลาระหว่างกลุ่มผู้สอนและผู้เรียนที่วางตรงกัน

3. แนวโน้มบูรณาการระหว่าง Platform การเรียนรู้ออนไลน์ ปัจจุบันแรงจูงใจของผู้ผลิตสื่อในแต่ละ Platform เริ่มเปลี่ยนแปลงเข้าสู่เป้าหมายเดียวกันมากขึ้น นั่นคือเข้าถึงผู้คนให้ได้จำนวนมากที่สุด และสร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่ราบรื่นมากที่สุด จึงมีแนวโน้มที่ platform หลากหลายอันจะหลอมรวมกัน เช่น MOOCs หลักสูตรออนไลน์ที่มีสื่อในรูปแบบที่หลากหลาย จึงมีวิธีการใช้วิธีเผยแพร่บน YouTube ใช้เกมเพื่อดึงดูดความสนใจเนื้อหา ใช้สื่อสังคมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และเผยแพร่ข้อมูลบางส่วนผ่าน Podcast เป็นต้น

4. แนวโน้มการเกิดอาชีพใหม่ รูปแบบที่หลากหลายในการเรียนรู้ทำให้เกิดอาชีพใหม่ๆ ยกตัวอย่างเช่น ครูชื่อดังที่มีชื่อเสียงในช่องทางของ MOOCs นักจัดรายการเพื่อการเรียนรู้บนสื่อวิดีโอ (YouTube) และสื่อทางเสียง (Podcast) นักวิจารณ์รายการอื่น (Commentator หรือ recommender) นักอ่านหนังสือเสียง อาชีพเกี่ยวกับกีฬา e-sport นักการตลาดบนสื่อสังคม เป็นต้น

5. แนวโน้มอื่นๆ ระบบการบันทึกข้อมูลการศึกษาจะเปลี่ยนไปเพื่อรองรับกลุ่มผู้เรียนแบบ MOOCs ที่มีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคตอย่างเช่นประกาศนียบัตรจิ๋ว (nanodegree) สื่อวิดีโอทัศน์และเกมจะมีลักษณะของการถ่ายทอดสดมากขึ้น สื่อสังคมต่างๆ มีแนวโน้มขยายตัวขึ้นเรื่อยๆ ไปยังประเทศกำลังพัฒนาที่ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น การพูดคุยตอบโต้ด้วยเสียงระหว่างมนุษย์และคอมพิวเตอร์มากขึ้น

สรุปได้ว่า แนวโน้มของการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม ศาสนา เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง รวมถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีและวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อิทธิพลของข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ เหล่านี้ย่อมเป็นปัจจัย หรือเครื่องมือในการเตรียมประชากรของชาติให้มีคุณภาพ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมยุคดิจิทัล

สังคมในยุคนี้เป็นสังคมยุคดิจิทัลที่สื่อและเทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต โลกถูกย่อให้เล็กลงด้วยเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสาร การสืบค้นข้อมูลต่างๆ เป็นได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว นั่นส่งผลต่อวิถีชีวิตตั้งแต่วัยเด็กจนถึงคนสูงวัย แล้วการอยู่อย่างคนร่วมสมัยในยุคดิจิทัลต้องมีการปรับตัวอย่างไรเพื่อให้มีประสิทธิภาพและเท่าทันเทคโนโลยีและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้นั้น ต้องพัฒนาความรู้และมีการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นต่างๆ ในโลกออนไลน์ เพื่อนำมาสู่การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเท่า

ทันสถานการณ์ต่อการเติบโตของสังคม โลกธุรกิจและบริการออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลง ตลอดจนรูปแบบการศึกษาที่เปลี่ยนเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

โลกในปัจจุบันเป็นยุคของสังคมเครือข่าย เทคโนโลยีมากมายเข้ามามีบทบาทในทุกเรื่องของการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “สังคมออนไลน์” ในสมัยก่อนนั้น ผู้คนไม่ค่อยให้ความสนใจกับเทคโนโลยีต่างๆ มากนัก แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้คนในสังคมยุคปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้าถึงสังคมออนไลน์ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า

1. ช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น เทคโนโลยีที่ทันสมัย อย่างสมาร์ทโฟน ไอแพด แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ เป็นต้น ช่วยเปิดโลกกว้างให้กับผู้คนในสังคมได้ ไม่ว่าจะอยากทราบเรื่องใด สนใจเรื่องใด ก็สามารถหาข้อมูลได้ในทันที ทำให้ไม่ตกข่าว ได้รับรู้ความเคลื่อนไหวในสังคม และช่วยสอนเรื่องต่างๆ ได้ เช่น อยากเรียนทำขนม ก็สามารถเปิดดูในอินเทอร์เน็ตได้
2. ช่วยสร้างความเพลิดเพลิน อินเทอร์เน็ตเป็นโลกใบใหญ่ที่ไม่มีที่สิ้นสุด และยังช่วยสร้างความเพลิดเพลินได้อีกด้วย เช่น การดูหนัง ฟังเพลง หรือการค้นหาสิ่งที่ชอบหรือสนใจ การอ่านเรื่องราวต่างๆ นิยาย ข่าวสาร เรื่องสุขภาพในอินเทอร์เน็ต ก็ทำให้จิตใจเบิกบาน มีความสุข และช่วยให้สุขภาพจิตดีขึ้น
3. ช่วยฝึกพัฒนาสมอง การเรียนรู้ในการใช้เทคโนโลยี เป็นการช่วยฝึกความจำ ช่วยพัฒนาสมอง และช่วยป้องกันโรคสมองเสื่อมได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการฝึกใช้สมองที่ดีอย่างหนึ่ง และยังเป็นการปรับตัวเข้ากับสังคมอีกด้วย ทำให้รู้สึกว่าคุณเองยังก้าวทันโลก และยังทันสมัยอยู่
4. ช่วยให้ครอบครัวใกล้ชิดกัน โลกสังคมออนไลน์ สามารถย่อโลกอันกว้างใหญ่ให้เหลือนิดเดียวได้ หากอยากคุยกับลูกหลานที่อยู่ทางไกล ก็สามารถสไกป์ เฟซไทม์ แชน หรือติดต่อกันได้ อย่างง่ายดายโดยเห็นหน้ากันได้อีกด้วย ช่วยให้ครอบครัวได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น และได้พูดคุยกันมากขึ้นแม้จะอยู่ไกลกัน การใช้เทคโนโลยี ช่วยให้มีกิจกรรมทำเพิ่มอีกมากมาย ช่วยสร้างความเพลิดเพลิน และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสมอง

จากโลกในปัจจุบันเป็นยุคของสังคมเครือข่ายดังกล่าว ทำให้พระสงฆ์ไทยต้องมีการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติที่มีจริยธรรมและนำทางสังคมที่เชื่อมโยงทางดิจิทัลมากขึ้น บทบาทที่จำเป็นของเทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่คำสอนทางพุทธศาสนา ส่งเสริมการสื่อสารโดยตรงระหว่างพระภิกษุและประชาชน การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมความพยายามด้านการศึกษาภายในชุมชนสงฆ์ไทย โดยการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือสื่อสารถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพระสงฆ์ไทยในการรักษาหลักจริยธรรม เผยแพร่คำสอนทางพระพุทธศาสนา และบริหารจัดการงานสงฆ์อย่างเชี่ยวชาญ เทคโนโลยีไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเท่านั้น

แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมยุคดิจิทัล

ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลของการวิจัยแสวงหาความรู้ทางด้านนี้ จะเพิ่มขึ้นปีละประมาณร้อยละ 12 จึงทำให้มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อสังคมในยุคโลกไร้พรมแดน (globalization) ยุคโลกาภิวัตน์การติดต่อสื่อสารของบุคคลจะได้รับอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารมาพร้อมกับความคิด ค่านิยมการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมปัจจุบัน สิ่งต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้จะมีผลต่อความต้องการในการจัดการศึกษาอย่างมาก

ตัวอย่างข้อมูลพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคม เช่น สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร การวิเคราะห์ข่าวสารข้อมูล การใช้เทคโนโลยี การควบคุมเทคโนโลยี ซึ่งจะต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสิทธิขั้นพื้นฐานภายใต้ค่านิยม วัฒนธรรม รวมทั้งการนำข้อมูลข่าวสารมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาสังคม รวมทั้งการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนจะสะท้อนสิ่งเหล่านี้อยู่ในหลักสูตร ให้ความสำคัญสอดคล้องและสมดุลที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ มีเจตคติทางวิทยาศาสตร์

การใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นทางในการนำเสนอและแบ่งปันปรัชญาทางศาสนาอันเป็นที่กล่าวถึงอย่างถ่องแท้ในสังคมปัจจุบัน การนำเทคโนโลยีมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่เพียงทำให้ข้อมูลมีความสามารถในการเข้าถึงได้ง่ายขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างประสบการณ์ทางศาสนาที่สมจริงและสดใหม่ให้กับผู้ศึกษาอย่างมีคุณภาพและทันสมัย

1. การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเผยแผ่ การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เป็นทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้รับความนิยมมากขึ้นในยุคปัจจุบัน เว็บไซต์ บล็อกและสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการแบ่งปันข้อมูลทางศาสนา นอกจากนี้ ยังมีแอปพลิเคชันที่เน้นการสอนและแบ่งปันวิดีโอ และเนื้อหาทางศาสนาที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา

2. การใช้งานสื่ออินเทอร์เน็ต การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นหนึ่งในวิธีที่น่าสนใจในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องเช่นสื่อวิดีโอ 360 องศาและ สื่อเสมือนจริง (VR) สามารถช่วยให้ผู้ศึกษาได้สัมผัสประสบการณ์ทางศาสนาอย่างใกล้ชิด ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหลากหลายและน่าสนใจ

3. การใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ขณะทำงาน (e-Learning) เทคโนโลยีการเรียนรู้ขณะทำงานเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างยืดหยุ่นและทันสมัย ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาทางศาสนาได้ตลอดเวลาที่สะดวก นอกจากนี้ยังมีระบบการติดตามความก้าวหน้าและการให้คำปรึกษาทางศาสนาออนไลน์ที่ช่วยในกระบวนการเรียนรู้

4. การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (AR) และเทคโนโลยีประสาท (Neurotechnology) เทคโนโลยีเสมือนจริงและเทคโนโลยีประสาทมีศักยภาพในการปรับปรุงประสบการณ์ทางศาสนาของผู้เรียน ด้วยการใช้อาร์, ผู้ศึกษาสามารถมีประสบการณ์ในการเยี่ยมชมสถานที่ที่สำคัญทางศาสนาได้อย่างมีความเสมือนจริง ทว่า ทาง Neurotechnology สามารถช่วยในการตรวจวัดและบันทึกสภาพอารมณ์และการตอบสนองทางทรงกลมของผู้ศึกษาที่มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ สรุปการใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความสำคัญในการทำให้ประสบการณ์ทางศาสนาเป็นไปอย่างสมจริงและทันสมัยในสังคมปัจจุบัน การนำเทคโนโลยีมาร่วมสร้างประสบการณ์ทางศาสนาที่น่าสนใจและหลากหลายสามารถเสริมสร้างความเข้าใจและความสนใจในพระพุทธศาสนาอย่างยิ่งได้ ในขณะเดียวกัน การใช้เทคโนโลยีนี้ยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารและเผยแผ่ความรู้ศาสนาไปยังมวลมหาประชาชนอย่างกว้างขวางและมีความหลากหลาย

ประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทย

1. ช่วยให้ติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างสะดวกรวดเร็วโดยใช้โทรศัพท์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต
2. ช่วยในการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ มากมาย ที่เกิดขึ้นทั่วโลก
3. ช่วยให้เก็บสารนิเทศไว้ในรูปที่สามารถเรียกใช้ได้ครั้งแล้วครั้งเล่าอย่างสะดวก
4. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสารนิเทศ เช่น การคำนวณตัวเลขที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ซึ่งไม่สามารถทำให้สำเร็จได้ด้วยมือ
5. สามารถจัดระบบอัตโนมัติเพื่อการเก็บเรียกใช้และประมวลผลสารนิเทศ
6. สามารถจำลองแบบระบบการวางแผนและทำนาย เพื่อทดลองกับสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น
7. อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสารนิเทศดีกว่าสมัยก่อน ทำให้ผู้ใช้สารนิเทศมีทางเลือกที่ดีกว่า มีประสิทธิภาพกว่า และสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ดีกว่า
8. ช่วยให้มีการตัดสินใจที่ดีขึ้น จากการมีสารสนเทศประกอบการตัดสินใจและพิจารณาทางเลือกภายใต้เงื่อนไขต่างๆ
9. ลดค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นผลมาจากการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ประหยัดเวลาการทำงานหรือลดค่าใช้จ่ายในการทำงานลง
10. เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทั้งในด้านความเที่ยงตรง ความรวดเร็วใน ความต้องการใช้ข้อมูล ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และสามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

11. ช่วยในการรื้อปรับระบบ (reengineering) และพัฒนาระบบสอดคล้องกับความต้องการขององค์กรได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ การปรับระบบและพัฒนาระบบให้ทันสมัยอยู่เสมอ

บทสรุป

ปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีหลายรูปแบบหลากหลายวิธี เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยก็ต้องอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วย การเผยแผ่หลักพุทธธรรมไม่เฉพาะคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ต้องครอบคลุมกับผู้ฟังทุกกลุ่ม เข้าใจง่าย ฟังสนุก และนำไปปฏิบัติได้จริง ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และจากสถานการณ์ในปัจจุบันตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปทำให้คนเข้าวัดปฏิบัติธรรมน้อยลง ดังนั้นพระสงฆ์จึงมีความจำเป็นจะต้องมีกลยุทธ์การขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริบทความเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่เพื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย เพื่อลดปัญหาสภาพจิตใจที่หดหู่ที่เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมที่เลวร้าย และเป็นการดึงเยาวชนให้หันมาสนใจธรรมะในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งเป็นการลดปัญหาพฤติกรรมการแสดงออกของพระสงฆ์ที่แสดงออกทางสื่อออนไลน์ในทางที่ไม่เหมาะสมและไม่สำรวม เป็นการหาทางออกร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- ปิ่นณพงศ์ วงศ์ณาศรี และวีรณัฐ พรหมจักร. “การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในบริบทความเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่”, วารสารรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปีที่ 3 ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2566).
- ดุขฎฐิ สิตลวรารค์. (2524). “การเปรียบเทียบวิธีสอนแบบไตรสิกขาและธรรมสากัจฉาในการสอนเบญจศีลและฆราวาสธรรม ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร,
- บรรจบ บรรณรุจิ. (2538). *เล่มนี้มีปัญหา เล่ม 1*, . กรุงเทพฯ: พรบุญการพิมพ์.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2530). *การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ*, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- สุภาวดี ขุนทองจันทร์, “ความสัมพันธ์ระหว่างโลกาภิวัตน์กับค่านิยมพื้นฐานในสังคมไทย”, วารสาร มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2559).